

Komparace vzdělávacích systémů a dopadů protiepidemických opatření na předškolní vzdělávání v době pandemie COVID 19 v České republice a Dánsku

---

ALENA SRBENÁ, ANDREA KOSTRUBOVÁ

Abstrakt: Předkládaný text je založen na kvalitativně orientované metodologii. Jedná se o komparativní studii dvou sledovaných zemí, a to české republiky a Dánska. Blíže se zaměříme na společensko-historický a politický kontext, vzdělávací systém, předškolní vzdělávání, pandemii COVID 19 a její dopady na předškolní vzdělávání. Pro analýzu dat byla použita obsahová analýza textu a kategorizace dat. Napříč sledovanými oblastmi nacházíme určité shodné znaky převážně ve struktuře vzdělávacího systému, kurikulárních dokumentů, školního vzdělávacího programu atd., ale převládají spíše rozdíly různé hloubky. V kontextu pandemie COVID 19 obě země zavedly obdobná opatření, ale hlavně zvolily jinou strategii řešení, což se projevilo i na jejich dopadech. Článek navazuje na projekt: IGA_PdF_2022_029 Dopady pandemie COVID-19 na vybrané funkce a podmínky předškolního vzdělávání v kontextu přípravy dětí k zahájení povinné školní docházky ve vybraných zemích Evropy.

Klíčová slova: Předškolní vzdělávání, Česká republika, Dánsko, vzdělávací systém, pandemie covid 19, komparace.

Úvod

Článek se zabývá srovnáním vzdělávacích systémů v České republice a Dánska se zaměřením na předškolní vzdělávání s ohledem na situaci během pandemie COVID-19 a jejího vlivu na předškolní vzdělávání v obou sledovaných zemích. Srovnání obou zemí začíná společensko-historickým a politickým kontextem, pokračuje ke vzdělávacímu systému, předškolnímu vzdělávání, kurikulu. V souvislosti s pandemií COVID 19 pak blíže

srovnáváme protiepidemická opatření, která obě země zavedla a ovlivňovala předškolním vzděláváním a péčí, omezovala či dokonce zakazovala provoz institucí. Za přínos spatřujeme v možnou inspiraci ze zahraničí, která by mohla poskytnout pozitivní změnu, flexibilitu, otevřenost apod., což ovšem může v historicko-společenském a politickém kontextu narazit na určitou rigiditu vůči změnám a inovacím v České republice.

1 Metodologie komparativní studie

Použitou metodologii představujeme hned na začátku textu, jelikož všechny následující části článku se odvíjí od zvolené metodologie, kdy jsou nejprve uvedeny základní informace a poté výstupy z komparace a shrnutí pro každou sledovanou oblast.

Jako základní přístup je zvolena kvalitativní metodologie.

Předmět komparativní studie:

Analýza a komparace sledovaných oblastí ve vybraných zemích Evropy – Česká republika (dále i ČR) a Dánsko v souvislosti s dopady pandemie COVID 19.

Hlavní cíl studie:

Analyzovat a komparovat vybrané oblasti školství a vzdělávací soustavy České republiky a Dánska

Díličí cíle studie:

Analyzovat a komparovat základní společensko-historická a politická východiska.

Analyzovat a komparovat vzdělávací systém s akcentem na předškolní vzdělávání (dále i PV) ČR a Dánska.

Analyzovat a komparovat ovlivnění PV protiepidemickými opatřeními v ČR a Dánsku v době pandemie COVID 19.

Formulovat výsledné kategorie a vyvodit z nich závěry a doporučení pro možnou inspiraci v českém školství.

Sledované oblasti komparace: společensko-historický a politický kontext, základní školská legislativa, vzdělávací systém, předškolní vzdělávání a kurikulum PV, protiepidemická opatření v době pandemie COVID 19.

Zdroje dat: oficiální dokumenty zemí, zákony, vyhlášky, manuály, stanoviska ministerstev, statistické zprávy, kurikulární dokumenty, elektronické zdroje, odborná literatura.

Metoda analýzy dat a vyhodnocení dat: obsahová analýza textů, otevřené kódování, které slouží k identifikaci a analýze konkrétních jevů, formulace

juxtapozic pro stěžejní oblasti studie a následná tvorba analytických kategorií s akcentem a společné a rozdílné znaky. (Miovský, 2006) Juxtapozice a analytické kategorie jsou stanoveny pro stěžejní oblasti v souladu se zaměřením textu: vzdělávací systém a předškolní vzdělávání, ovlivnění PV protiepidemickými opatřeními.

Analyzovaná data jsou komparována v souladu s principy a postupy srovnávací pedagogiky.

2 Historicko-společenský a politický kontext

Tato první oblast nás uvádí do historického, společenského a politického kontextu, což považujeme za důležité z důvodu porozumění dalších sledovaných částí.

2.1 Základní informace o sledovaných zemích

Česká republika

Česká republika se nachází ve střední Evropě a sousedí se čtyřmi zeměmi. Česká republika měla k 30. červnu 2023 10 873 553 obyvatel. (Český statistický úřad, 2023a) Území České republiky se pro výkon státní správy člení na správní obvody krajů, těch je 14, dále na 76 okresů a 6 258 obcí. V České republice je hustota osídlení cca 133 obyvatel na km². Rozloha pevniny je asi 78 871 km². (Český statistický úřad, 2023b) Úřední jazyk je čeština. (Pražský hrad, 2023)

Dánsko

Dánsko neboli Dánské království je země nacházející se na Skandinávském poloostrově, v severní Evropě. Ve třetím čtvrtletí 2023 činil celkový počet obyvatel 5 944 145 obyvatel. Úředním jazykem i úředním školním jazykem je dánština a k tomu tři oficiální menšinové jazyky, které se aktivně využívají zejména v oblastech s vysokým počtem menšin. Dánsko se dělí na pět regionů. Součástí Dánského království jsou také Faerské ostrovy a Grónsko, které ale mají autonomní status a značnou míru nezávislosti, do studie proto nejsou tato území zahrnuta. Rozloha pevniny je 42 933 km². (Eurydice, 2023a) V Dánsku je hustota osídlení nízká, cca 146,45 obyvatel na km². (Statistic Denmark, 2023a)

2.2 Historicko-společenský a politický kontext

Česká republika

V tehdejší Československu se v roce 1989 zhroutil komunistický režim díky sametové revoluci, která ukončila více než čtyřicetiletou vládu

komunistického režimu a podnítila znovuoobnovení pluralitní demokracie a přeměnu na parlamentní republiku. 1. ledna 1993 bylo Československo pokojně rozděleno na dva samostatné státy: Českou a Slovenskou republiku. V následujících letech vstoupila ČR do OSN (1993) jako nástupnický stát za Československo, následoval vstup do OECD (1995), do NATO (1999) a EU (2004). (JANÁS, 2005)

V ČR je zastoupen lid parlamentem, který má zákonodárnou moc. K výkonné moci náleží prezident a vláda. Tyto orgány vykonávají svou působnost s určitou dělbou moci. Součástí výkonné moci jsou vedle vlády i ministerstva a jiné správní orgány. Lze je zřídit a jejich působnost vymezit pouze zákonem. (Eurydice, 2023b)

Současnou hlavou státu je prezident Petr Pavel, předsedou vlády Petr Fiala, ministrem školství mládeže a tělovýchovy Stanislav Bek. (Vláda, 2023) Orgánem státní správy v oblasti krajů je pak zastupitelstvo kraje. (Eurydice, 2023b)

Jako lidé jsou obyvatelé České republiky více odtažití a konzervativní, nemají v oblibě nové situace, což v nich vyvolává nedůvěru. O své zemi se Češi vyjadřují spíše negativně a kriticky. (Šroněk, 2000) Své problémy se snaží shodit na vládu, různé instituce a autority. (Berka, Palán, Šťastný, 2020, s. 26)

Dánsko

Od roku 1849 je Dánsko konstituční monarchií. Během druhé světové války bylo Dánsko okupováno Německem. Po válce se snažilo zachovat neutralitu, roku 1949 však vstoupilo do NATO, v roce 1945 OSN. Zákonodárnou moc v zemi má jednokomorový parlament, výkonnou moc vládá v čele s ministerským předsedou. Dnes v čele státu stojí ženy, a to královna Markéta II. a předsedkyně vlády Mette Frederiksenová. Feminizace v Dánsku je výrazná. Parlamentní systém byl dotvořen až v Ústavě z roku 1953. Podle Ústavy je dánský parlament (Folketing) jednokomorový a je tvořen 179 členy volenými na čtyři roky. Vláda zpravidla musí podporu pro svou politiku hledat i v opozici, proto můžeme v Dánsku hovořit o politice konsensu. Ministr of children and education (Ministr dětí a vzdělávání) je od roku 2022 Mattias Tesfaye. (Český královský institut, 2023); (Folketinget, 2023)

Dánskou mentalitou a kulturou se prolíná silná národní hrdost a vlastenectví, také je pro Dány typická vzájemná společenská úcta důvěra a respekt. Dánové věří své královně, vládě, institucím, respektují je a snaží se chovat a vést své životy zodpovědně. (Denmark, 2023)

2.3 Shrnutí a komparace

Česká republika a Dánské království se odlišuje již ve svém státním zřízení, dále mají obě země odlišný počet obyvatel a liší se i svou rozlohou. Hustota osídlení je však v obou zemích dosti podobná až srovnatelná. Tyto země se také liší v administrativním dělení i v počtu úředních jazyků. Moderní dějiny jsou v obou zemích dosti odlišné. Dánsko na rozdíl od současné ČR nebylo ovlivněno komunistickým režimem. Podobnost můžeme najít v parlamentu, který je však v České republice dvoukomorový a v Dánsku jednokomorový. Rozdíly spatřujeme i ve společnosti jako takové, která je v Dánsku více multikulturní, v mentalitě lidí a respektu vůči autoritám. Z výše uvedených informací můžeme konstatovat, že historický, politický a společenský kontext obou zemí je dosti odlišný, což může mít odraz i ve struktuře a formování vzdělávacího systému a školství a zvládnání neočekávaných situací jako byla pandemie COVID 19.

3 Vzdělávací systém

3.1 Česká republika

Současný vzdělávací systém České republiky je postaven na osobnostně orientován přístupu a individualizaci, toto paradigma se na současném území ČR mohlo rozvíjet až po roce 1989. (Rýdl, Šmelová, 2012)

Plnohodnotnou součástí vzdělávacího systému ČR je i předškolní vzdělávání, které institucionálně poskytují mateřské školy pro děti nejdříve od 2 zpravidla do 6 let na úrovni ISCED 0 a legislativně spadají pod MŠMT a příslušnou školskou legislativu. (561/2004 sb.) Kromě toho péči o děti batolecího a předškolního věku poskytují jesle a dětské skupiny, které legislativně spadají pod Ministerstvo práce a sociálních věcí. (329/2021 Sb.) Těmto institucím se v naší studii hlouběji nevěnujeme, ale zohledňujeme jejich místo v českém vzdělávacím systému.

Na předškolní vzdělávání navazují základní školy a základní školy speciální, které poskytují vzdělání pro žáky do 15 let. Povinná školní docházka v České republice je stanovena na 9 let a je rozdělná do dvou stupňů. Žáci také mohou po splnění přijímacího řízení nastoupit po dokončení 1. stupně základní školy na víceletá gymnázia buď 6letá či 8letá, nebo na konzervatoř. Tyto stupně vzdělání jsou ukončená maturitní zkouškou.

Středoškolské vzdělání po dokončení obou stupňů základního vzdělání pak poskytují 4letá gymnázia, konzervatoře, střední odborné školy, jejichž studium je zakončeno maturitní zkouškou a je studenty ve věku přibližně od 16 do 20 let. Dvou a tříleté obory (střední odborná učiliště) jsou

zakončené závěrečnou zkouškou a žáci dostanou výuční list, mohou ale pokračovat na nadstavbové studium taktéž ukončené maturitní zkouškou.

Dále pak existují vyšší odborné školy a vysoké školy či univerzity. Vyšší odborné školy jsou pak zpravidla tříleté, zakončené absolutoriem a student získá neakademický titul Dis., diplomovaný specialista. Vysoké školy a univerzity poskytují programy strukturované – bakalářské a navazující magisterské studium, nestrukturované studium magisterské obory, lékařské obory. Studijní programy se zakončují státní závěrečnou zkouškou a studenti získají akademický titul dle absolvovaného studia. Po absolvování studia je možné pokračovat ve studiu doktorských studijních programů, nebo složením rigorózní zkoušky. (Eurydice, 2023d)

3.2 Dánsko

Dánský vzdělávací systém je založen na humanismu a demokracii, také je silně ovlivněn myšlenkami Friedricha Fröbela. Další významnou osobností mající vliv na formování současného dánského školství je Ella Flatau, zakladatelka lesních mateřských škol, které mají v Dánsku silnou tradici sahající do roku 1954. (Williams-Sieghfredsen, 2012)

Ministerstvo dětí a vzdělávání (Ministry of children and education) zaštiťuje péči o děti raného a předškolního věku, primární, nižší i vyšší sekundární vzdělávání. (Ministry of children and education, 2023)

Dánko nabízí předškolní vzdělávání a rannou péči v různých institucích. Toto vzdělávání je však nepovinné kromě tzv. přípravného roku před zahájením povinné školní docházky. Základní vzdělávání je uskutečňováno na státních základních školách, tzv. folkeskole.

Povinné vzdělávání je pro děti a žáky ve věku od 6 do 16 let a zahrnuje nultý ročník předškolní přípravné třídy, tzv. børnehaveklasse, úroveň ISCED 0, devět školních let (třídy 1–9) ICSED 1, ISCED 2 a povinnou školní docházku je možné prodloužit o desátý ročník, ten však zůstává nepovinný. (Eurydice, 2023e)

Rodiče si také mohou pro své dítě zvolit alternativu k veřejnému školskému systému, ten však musí naplňovat standardy vyplývající ze Zákona o soukromých nezávislých školách a soukromých školách. LBK nr. 1166 (Ministry of children and education, 2023)

Dánský vzdělávací systém na úrovni ISCED 3 si klade za cíl připravit mladé lidi na vysokoškolské studium i vstup na trh práce. Na této úrovni jsou poskytovány následující typy vzdělání: všeobecné vyšší sekundární vzdělání, střední odborné vzdělání a výcvik, základní odborné vzdělávání

a výcvik, tzv. produkční (výrobní školy), mezinárodní střední školy (Ministry of children and education, 2023)

Terciální vzdělávání spadá pod Ministry of Higher Education and Science (Ministerstvo vysokého školství a vědy).

Terciární neuniverzitní vzdělání poskytují tzv. Erhvervsakademier, jejichž absolventi získají diplom, který je opravňuje k výkonu určité profese, případně mohou pokračovat ve studiu bakalářských studijních programů.

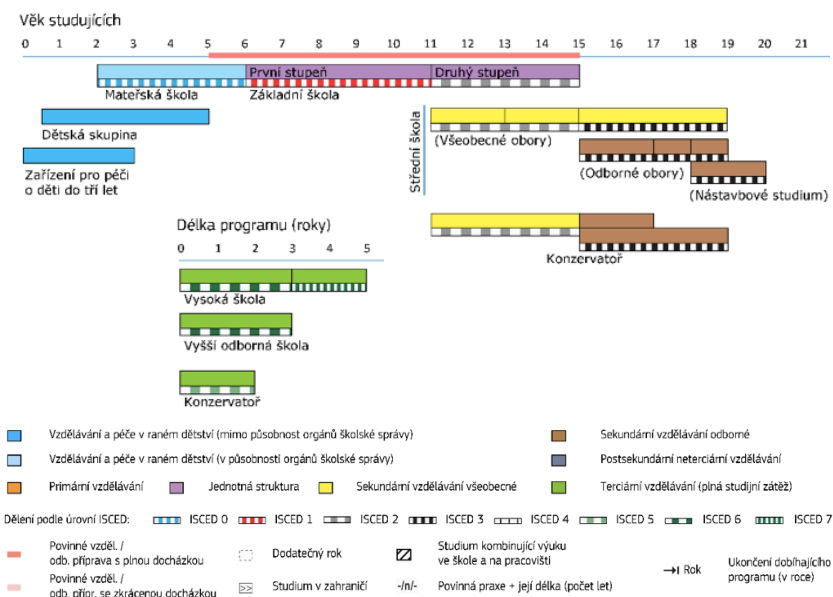
Vysoké školy a univerzity pak nabízejí studijní programy v různých časových cyklech a různého zaměření:

- profesně zaměřené 3–4leté bakalářské programy. Je možné po jejich absolvování pokračovat v magisterském navazujícím studiu
- 3leté bakalářské studium spíše vědecky zaměřené s přímou návazností na magisterské studium
- 2leté magisterské studium
- doktorské programy: 3leté, ukončené titulem Ph.D. (Ministry of Higher Education and Science, 2023)

3.3 Shrnutí a komparace

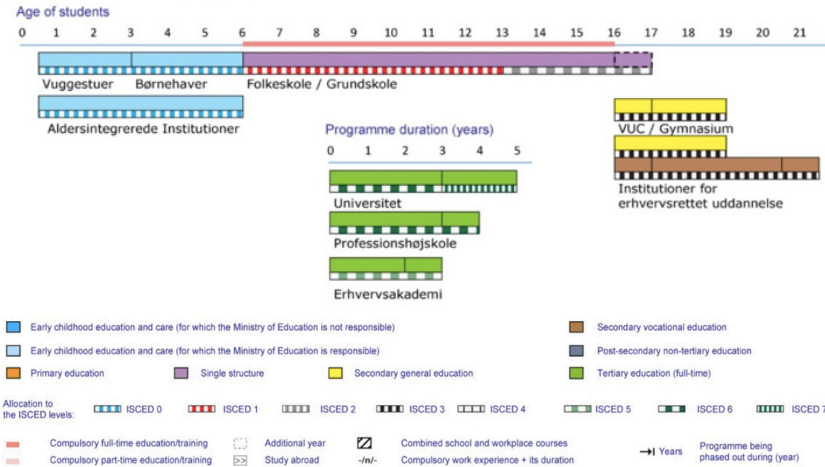
Grafy pod sebou znázorňují vzdělávací soustavy Dánska a ČR.

Česká republika – 2021/22

(Eurydice, 2023d)

Denmark – 2021/22

(Eurydice, 2023e)

Komentář: z grafů vyplývá, že se oba vzdělávací systémy v zásadě shodují, až na určité odchylky ve věku dětí, žáků a studentů v rámci jednotlivých stupňů vzdělávací soustavy a členění oborů. Konkrétně v zahájení povinného vzdělávání se obě země rozcházejí a sice v ČR je již povinný poslední rok předškolního vzdělávání, což zahrnuje i děti, které dosáhly 5 let, v Dánsku je přípravný rok součástí povinné školní docházky od 6 let. Významnější rozdíly pak spatřujeme v rámci vzdělávání na úrovni ISCED 2 a 3. V ČR je umožněno se po absolvování mim. 1. stupně základní školy přihlásit na víceletá gymnázia či na konzervatoř. V Dánsku až po absolvování povinné školní docházky, ta také v Dánsku umožňuje 10. nepovinný rok studia, což se promítá do vyššího věku žáků ukončující povinnou školní docházku, než je tomu v ČR. Členění středního odborného vzdělávání v Dánsku se pak přizpůsobuje právě délce povinné školní docházky a zaměření oborů. V ČR se pak setkáváme s tzv. nástavbovým studiem, které v dánském vzdělávacím systému nenacházíme. Terciální neuniverzitní a univerzitní vysokoškolské vzdělávání je v obou zemích obdobné.

4 Předškolní vzdělávání

4.1 Česká republika

V ČR je předškolní vzdělávání dětí součástí výchovně vzdělávací soustavy a tvoří úroveň ISCED 0, je poskytováno prostřednictvím instituce – mateřské školy, ale do této úrovně jsou zařazeny i dětské

skupiny a jesle, kterým se ale v tomto článku věnujeme spíše okrajově. (Eurydice, 2023d)

Mateřská škola je školské zařízení navazující na výchovu dětí v rodině a v součinnosti s ní zajišťující všestrannou péči dětem předškolního věku dle platné legislativy a je institucí, která naplňuje různé cíle v oblasti rozvoje celistvé osobnosti dítěte předškolního věku. Jsou to cíle psychomotorické, kognitivní, afektivní, rozvoj komunikace, podporuje socializaci (Průcha, Walterová a Mareš 2013). Předškolní vzdělávání vytváří program pro dítě, smysluplně ho rozvíjí, vytváří vhodné prostředí s dostatkem podnětů, aktivizuje dítě, poskytuje mu odbornou péči, a to vše dle jeho individuálních potřeb, v rámci integrovaného přístupu a v úzké spolupráci s rodinou a s rodinnou výchovou (RVP PV, s. 6, 2021).

Předškolní vzdělávání je v mateřských školách poskytováno dětem nejdříve od 2 zpravidla do 6 let. Dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok. *Od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky dítěte, je předškolní vzdělávání povinné, není-li dále stanoveno jinak.* Mateřská škola přijímá děti dle stanovených kritérií zřizovatelem a přednostně přijímá děti do povinného předškolního roku a děti ze spádové oblasti. Poslední povinný rok předškolního vzdělávání je bezúplatný. (561/2004 sb. § 34)

Také je možné plnit povinnou předškolní docházku bez každodenní účasti dítěte v edukačním procesu v souladu s § 34a 561/2004 sb.

Školský zákon (561/2004 Sb. § 124) také vymezuje, kdo může být zřizovatelem a to: ministerstvo, kraj, obec nebo svazek obcí; jiná právnická osoba nebo fyzická osoba.

Kurikulum

Od 1. 9. 2007 se všechny mateřské školy zapsané v rejstříku MŠMT řídí Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání, který je základní osnovou pedagogického programu v předškolním vzdělávání. Kurikulum pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů, a to nejprve na úrovni obecné – rámcové cíle a klíčové kompetence. Tyto kategorie jsou poté rozváděny na úrovni oblastí do podoby dílčích cílů a očekávaných výstupů. Dále RVP PV formuluje vzdělávací obsah členěný do 5 vzdělávacích oblastí: biologická psychologická, interpersonální, sociálně-kulturní, environmentální, celý dokument tvoří konzistentní vnitřně provázaný celek. Dále RVP PV obsahuje pokyny,

jak tvořit školní vzdělávací program a kritéria pro soulad s RVP PV, auto-evaluaci, informace, jak má probíhat vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí nadaných a dětí od 2 do 3 let, podmínky vzdělávání a požadavky na učitele MŠ.

Při tvorbě ŠVP mohou zohlednit lokální podmínky MŠ. Ředitel MŠ je zodpovědný za tvorbu a obsah kurikula a za jeho zveřejnění (RVP PV, 2021; zákon 541/2004 Sb. § 4)

Dle zákona (306/1999 Sb. ve znění pozdějších předpisů) mají na státní dotaci nárok i soukromé mateřské školy, ale pouze ty, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení MŠMT. Tyto MŠ mají povinnost pracovat podle RVP PV a mohou realizovat poslední povinný rok PV. Soukromé školy, které nejsou evidovány v rejstříku nikoliv.

4.2 Dánsko

Zákon o zařízeních denní péče (The Act on Day Care Facilities) zaručuje dostupnost péče vzdělávání pro všechny děti ve věku od 26 týdnů po dosažení školního věku. Lokální úřady musí všem těmto dětem nabídnout místa v zařízení předškolního vzdělávání a péče odpovídající jejich věku. Dánský systém v oblasti péče o děti v raném a předškolního věku (Early Childhood Education and Care) si klade mj. za cíl, poskytovat rodinám vysokou kvalitu péče, flexibilitu a různé typy zařízení a dotací, které každé rodině umožňují plánovat a vyvažovat rodinný a pracovní život podle jejich specifických potřeb, taktéž umožňovat ženám se znovu zapojit do pracovního procesu a pomáhat tak k rovnosti pohlaví.

Zařízení rané péče a předškolního vzdělávání mají za cíl podporovat učení dětí a jejich rozvoj kompetencí prostřednictvím zážitků, hry a vzdělávacích aktivit, které dávají dětem prostor pro rozjímání, zkoumání a prožívání, podporují touhu učit se.

Systém vzdělávání a péče v raném a předškolním věku také dbá na: spolupráci s rodiči, soudržnost a návaznost na povinnou školní docházku, je prevencí negativní sociálního vyloučení, reflektuje potřeby dětí, včetně znevýhodněných a handicapovaných. (Ministry of children and education, 2023)

Dánský systém rané a předškolní péče a vzdělávání spadá pod Ministerstvo dětí a vzdělávání (Ministry of children and education). V Dánsku existují tyto základní typy zařízení pro péči a vzdělávání dětí v raném a předškolním věku:

- vuggestuer (jesle) pro děti od šesti měsíců do tří let

- dagpleje (domácí registrovaná péče) – zahrnuje menší počet dětí, je realizována v domácnosti poskytovatele péče (pečovatelky), pro děti od 26 týdnů do zpravidla 3let
- børnehaver (mateřské školy) pro děti od tří let do pěti až šesti let
- aldersintegrerede institutioner (integrované instituce), které mohou navštěvovat děti od jednoho roku až do 12 let)
- příprava na vstup do základní školy pak probíhá v předškolních třídách (børnehaveklasser), které jsou součástí povinného základního vzdělávání.
- kromě toho existují i různá soukromá zařízení, které ministerstvo nespravuje, ale která se musí řídit legislativou a pracují v koordinaci s lokálními úřady.

V Dánsku zřizují instituce denní péče a MŠ obce a lokální úřady, dále soukromé iniciativy a spolky, které úzce lokálními úřady spolupracují.

(Ministry of children and education, 2023); (NAUMANN, I., C. MCLEAN, A. KOSLOWSKI, K. TISDALL a E. LLOYD. 2013.)

Kurikulum

Dánské Posílené pedagogické kurikulum obsahuje rámec pro péči o děti v denní péči a MŠ. Vymezuje cíle, obsah, zodpovědnost za péči o děti. Předkládá pedagogický základ jako: pohled na dítě, hra, učení, komunikace s dětmi, prostředí a podmínky pro učení, spolupráce s rodiči a komunita školy a třídy. Zohledňuje péči o děti znevýhodněné, handicapované a nadané.

Kurikulum dále vymezuje 6 základních témat: Komplexní rozvoj osobnosti, Sociální rozvoj, Komunikace a jazyk, Tělo, smysly a pohyb, Příroda, život v přírodě a přírodní jevy, Kultura, estetika a společenství

V Dánsku se kurikulem na státní úrovni řídí všechny instituce poskytující péči dětem od 26 týdnů po nástup k povinné školní docházce. Na jeho základě musí tyto instituce připravovat své kurikulum. Státní kurikulum stanovuje, co má kurikulum na školní úrovni obsahovat a kdo je za něj zodpovědný. Státní kurikulum dává institucím poskytující rannou péči a MŠ možnost ve školním kurikulem zohlednit její lokální podmínky, komunit apod.

Nedílnou součástí kurikula je pak evaluace. Vedoucí zařízení je zodpovědný za tvorbu a obsah kurikula a za jeho zveřejnění (The strengthened pedagogical curriculum – Framework and content, 2020)

Vzhledem k rozsáhlosti této části textu je analýza a komparace předškolního vzdělávání blíže rozvedena v následující juxtapoziční tabulce.

5 Juxtapozice dat a jejich komparace

V následující kapitole se zaměříme na juxtapozici dat, jejich komparaci a analýzu, přičemž se blíže zaměříme na oblasti vztahující na předškolní vzdělávání.

Tab. 1 ■ Juxtapozice dat a jejich komparace:

	ČR	DÁNSKO	KOMENTÁŘ
Paradigma	Osobnostně orientované vzdělávání Individualizace	Humanismus a demokracie Osobnostně orientované vzdělávání Individualizace Spjatost s přírodou	Na rozdíl od ČR, která se k myšlenkám reformátorů vrací až po roce 1989, se v dánském školství tyto myšlenky mohly rozvíjet bez ideologického vlivu. To lze také vidět na faktu, že v ČR se lesní MŠ a jejich filozofie stává plnohodnotnou součástí vzdělávacího systému až v roce 2016 díky změně školského zákona a další legislativy. V Dánsku sahá historie lesích MŠ do <u>50tých</u> let minulého století.
Typy předškolních institucí	Jesle (MPSV) Dětské skupiny (MPSV) Mateřské školy (MŠMT) Soukromý sektor	Jesle Mateřské školy Integrované instituce (Ministry of children and education) Soukromý sektor	Zde lze spatřovat rozdíl ve legislativním spravování institucí poskytující péči o děti ranného a předškolního věku. V ČR pod jurisdikci MŠMT spadají pouze MŠ. V Dánsku i jesle a další instituce, které v ČR nemají obdobu. V ČR pak paralelně s MŠ fungují jesle a dětské skupiny, které nespadají pod MŠMT.
Zřizovatel	Ministerstvo, kraj, obec nebo svazek obcí; jiná právnická osoba nebo fyzická osoba	Obce a lokální úřady. Soukromé iniciativy a spolky	Ve srovnání s ČR zřizují v Dánsku zařízení denní péče a MŠ jen obce a lokální úřady. U soukromých zařízení je situace obdobná v obou sledovaných zemích.
Věk dětí navštěvující MŠ	Nejdříve od 2 do zpravidla 6	Od 3 do 6	V ČR je možné, aby mladší dítě 3let bylo přijato do MŠ, pokud je to MŠ adekvátně vybavena a má volnou kapacitu, v Dánsku jsou pro děti mladší MŠ určené jesle, či obdobná zařízení.
Garance PV pro všechny věkové kategorie dětí	NE	ANO	Děti mladší 3let nemají právní nárok na místo v MŠ, o přijetí dětí od tří let do zahájení povinného PV pak rozhoduje ředitel MŠ dle daných kritérií. Dánské školství garantuje místo v zařízeních pro všechny děti od 26 týdnů po zahájení povinné školní docházky.
Povinné PV/ poskytující instituce	ANO / Poskytují MŠ v rejstříku MŠMT	ANO / Poskytují ZŠ v předškolních třídách	V ČR je povinné PV určené pro děti, které v předchozím školním roce dosáhly 5 let, tyto děti jsou přijímány přednostně a bezúplatně. V Dánsku je povinné PV určené pro děti od 6 let. Dalším rozdílem jsou pak instituce, které povinné PV zabezpečují.
Kurikulum PV na státní úrovni	ANO	ANO	V ČR RVP PV je určen pro péči a vzdělávání dětí nejdříve od 2 do zpravidla 6 let.

			v Dánsku Posílené pedagogické kurikulum – rámec a obsah zahrnuje péči a vzdělávání dětí od 26 týdnů po nástup k povinné školní docházce. Oba dokumenty poskytují ucelený rámec pro realizaci institucionalizovaného PV a péče.
Povinnost tvorby kurikula na úrovni školy	ANO	ANO	V ČR všechny MŠ, které jsou zapsané v rejstříku MŠMT mají povinnost od roku 2007 zpracovávat školní vzdělávací program. V Dánsku mají tuto povinnost všechny instituce poskytující péči o děti od 26 týdnů po nástup k povinné školní docházce bez rozdílu. V obou zemích za školní kurikulum i jeho zveřejnění zodpovídá vedoucí/ředitel.
Oblasti kurikula na státní úrovni	5 vzdělávacích oblastí: -Biologická -Psychologická -Interpersonální -Sociálně-kulturní - -Environmentální	6 vzdělávacích oblastí: -Komplexní rozvoj osobnosti -Sociální rozvoj -Komunikace a jazyk -Tělo, smysly a pohyb -Příroda, život v přírodě a přírodní jevy -Kultura, estetika a společenství	V dánském kurikulu se setkáváme se samostatnou oblastí Komplexní rozvoj osobnosti, což v RVP PV takto formulováno není, ale celistvý rozvoj osobnosti se prolíná do celého RVP PV a je součástí rámcových cílů. Lze tedy konstatovat, že oblasti rozvoje dětí v obou sledovaných dokumentech jsou obdobné.

Komentář: Juxtapoziční tabulka představuje a komparuje stěžejní oblasti předškolního vzdělávání. Na jejím základě a v kontextu dalších získaných dat jsou dále vytvořeny analytické kategorie.

6 Předškolní vzdělávání ve sledovaných zemích v kontextu pandemie COVID 19

Každá neočekávaná situace, které společnost čelí se dříve nebo později může promítnout do různých oblastí společenského a pracovního života. Ne jinak tomu bylo v době pandemie COVID 19, jejímiž dopady se dlouhodobě zabýváme prostřednictvím výzkumu realizovaného na PdF UPOL.

V kontextu výše uvedených informací nás zajímalo, jak se rozdíly a případně shody ČR a Dánska promítly do zvládání této těžké situace. Blíže uvádíme, jak obě země reagovaly na pandemii prostřednictvím

protiepidemických opatření. Částečně byla již tato část studie publikovaná v článku (Kostrubová, A., Srbená. A. 2023), který citujeme.

6.1 Protiepidemická opatření v předškolním vzdělávání v České republice

MŠMT a další ministerstva vydávala pokyny, kterými se předškolní zařízení měla řídit. Předškolní zařízení v ČR byla zpočátku pandemie uzavírána pouze, pokud byla v karanténě nebo pokud tak ředitel rozhodl. Situace se však zhoršila v roce 2021 a vláda České republiky byla nucena vyhlásit lockdown od 27. 2. 2021 až do 10. 5. 2021 tedy po dobu 50 dní. (Bryndová a kol., 2021) 1. dubna 2021 zveřejnilo MŠMT informace k první fázi otevírání škol a do mateřských škol se vrátili pouze děti v posledním povinném roce předškolního vzdělávání. Ve třídě smělo být maximálně 15 dětí, nejlépe rozdělené do dvou menších, oddělených skupin, v této fázi museli mít i děti respirátory. Dále bylo pro mateřské školy i děti povinné neinvazivní testování, a to buď 2x týdně antigenním testem, 1x týdně PCR testem. Pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci museli mít respirátor a být 2x týdně testováni antigenním testem. (MŠMT, 2021d)

Pro další fáze rozvolňování vydávalo MŠMT průběžně velké množství dokumentů a manuálů k provozu mateřských škol. V manuálech byla uvedena doporučení jako: realizovat většinu aktivit venku, na toaletách by mělo být dostatek mýdel, dezinfekce a jednorázové utěrky, časté větrání ve třídách a specifikovány byly další pokyny pro zvýšenou hygienu, rozestupy mezi dětmi. Dítě, které onemocnělo Covidem-19, muselo být alespoň 14 dní doma, aby se mohlo vrátit do mateřské školy (MŠMT, 2021a)

6.2 Protiepidemická opatření v předškolním vzdělávání v Dánsku

V Dánsku se k pandemii postavili odlišně a předškolní zařízení byla zavřena pouze na 3 týdny. Následně byla přijata jen hygienická a organizační opatření, která však také narušila běžný chod mateřských škol. Otevření škol a předškolního vzdělávání a péče mělo zůstat hlavní prioritou i po zmírnění omezení v oblasti veřejného zdraví. V Dánsku se používala strategie "Test to Stay", podle níž se blízké osoby v kontaktu s případem Covid-19 mohou vrátit do školy, pokud nemají žádné příznaky a rychlotest je negativní, aniž by musely být izolovány. Tato strategie také apelovala na zodpovědnost a ohleduplnost každého občana. (MCHRI, 2021).

Rodiče nesměli své děti doprovázet ke dveřím a školy koordinovali předávání dětí v rozložených intervalech, aby nedocházelo k setkávání více lidí. Velká, formální setkání dětí nebyla povolena. Dánský zdravotnický úřad doporučoval, aby zařízení péče o děti měla pro každé dítě k dispozici minimální podlahovou plochu o velikosti 4 až 6 metrů čtverečních (Sundhedsstyrelsen, 2022).

Po znovuotevření v polovině dubna 2020 byly v předškolních institucích zavedeny tyto klíčové kroky dánského zdravotního úřadu:

- Úprava opatření: odstranit z učeben a heren prvky, které by mohly být zdrojem viru nebo by mohly představovat problém při každodenním úklidu.
- Rozdělení dětí: po třech pro děti do tří let a skupiny po pěti nebo šesti pro děti starší tří let, ke každé skupině byl přidělen jeden dospělý.
- Vymezení vnitřních prostor: bylo zavedeno používání pruhovaných plastových pásek k přehrazení vnitřních prostor a venkovních hřišť na menší, lépe zvládnutelné oblasti, aby pomohly kontrolovat, kolik dětí se v danou chvíli sešlo pohromadě (Hathaway, 2020).
- Pořádek v zásobách: tekuté mýdlo, dezinfekční prostředek na ruce, dezinfekční prostředek a latexové rukavice zajištěné po dobu celého provozu.
- Vyvěšení plakátů: informační plakáty o snižování rizika infekce. (Sundhedsstyrelsen, 2022).

Ministerstvo zdravotnictví v Dánsku vydalo přesné manuály, jak postupovat při znovuotevření institucí. V manuálu je uvedeno například: postup úklidu prostor, toalet, jak postupovat při praní prádla, při péči o hračky, jak si správně mýt ruce apod. (Sundhedsstyrelsen, 2022).

Mateřské školy v České republice a v Dánsku přijaly protiepidemická opatření, která se týkala zejména hygienických a organizačních opatření. Pro lepší viditelnost rozdílů vkládáme výše zmíněné informace o opatřeních v předškolních zařízeních do Tabulky č. 2.

Tab. 2 ■ Juxtapozice opatření proti šíření nemoci Covid-19 v mateřských školách během školního roku 2019/2020 a 2020/2021 v ČR a v Dánsku a jejich analýza

PROTIEPIDEMICKÁ OPATŘENÍ	ČESKÁ REPUBLIKA	DÁNSKO
Uzavření mateřských škol	50 dní	15 dnů
Rozdělení dětí do menších skupin	15 dětí	3–6 dětí
Zákaz vstupu rodičů do prostor MŠ	NE (pouze omezení vstupu)	ANO (po celou dobu)
Hygienická opatření (dezinfekce, jednorázové utěrky, každodenní dezinfekce hraček a praní ložního prádla...)	ANO	ANO
Nošení respirátorů	ANO	NE
Povinné testování dětí a učitelů	ANO	ANO (metoda <i>Test to Stay</i>)

Zdroje: (MŠMT, 2021a; MŠMT, 2021b; MŠMT, 2021c; Sundhedsstyrelsen, 2022).

7 Výsledné kategorie

V konečné analýze dat jsme se zaměřili na shodné znaky a rozdílné znaky. Vyvstala ovšem potřeba formulovat kategorii třetí a sice částečně shodné znaky.

Shodné znaky ve sledovaných zemích spatřujeme pouze v oblasti: systém kurikulárních dokumentů.

Částečně shodné znaky: paradigma, školská legislativa, zřizovatel, oblasti kurikula na státní úrovni, povinné předškolní vzdělávání, věk dětí navštěvujících MŠ, typy předškolních institucí, strategie řešení pandemie COVID 19.

Rozdílné znaky: státní zřízení, mentalita a společenské normy, garance ranné péče a předškolního, povinnost tvorby kurikula na úrovni školy.

V kontextu zcela rozdílných znaků zdůrazňujeme odlišnou povinnost tvorby kurikula na úrovni školy pro všechny instituce poskytující péči a vzdělávání dětem od 26 týdnů po zahájení povinné školní docházky v Dánsku bez ohledu na to, zda je instituce zapsaná v evidenci ministerstva tak, jak je tomu v ČR, a to přesto, že systém kurikulárních dokumentů je totožný.

Převažují částečně shodné znaky. Za pozitivní shledáváme současné osobnostně orientované paradigma, které v ČR aplikujeme do vzdělávacího systému od sametové revoluce a částečně se shoduje s dánským. Dánsko má v tomto ohledu výrazně delší historii, kdy své školství formovalo na základě demokracie a humanismu, národního uvědomění a hrdosti.

V kontextu pandemie lze v Dánsku sledovat snahu co nejvíce zachovat fungování institucí ranné péče a předškolního vzdělávání a zavedení strategie apelující na osobní zodpovědnost a ohleduplnost občanů. To také mohlo přispět k tomu, že ve výsledku byly instituce v Dánsku uzavřeny pouze na 3 týdny.

Inspirace pro české školství: v kontextu paradigma lze konstatovat, že v oblasti spjatosti s přírodou má české školství oproti Dánsku velké rezervy. Na tento fakt narážíme již dlouhodobě v kontextu našeho výzkumu např. Gajdová, Srbená 2021. Částečně tento problém kompenzují lesní mateřské školy, které mají stejné postavení jako běžné až od roku 2016. Plošně ale toto paradigma v podmínkách českých mateřských škol nepanuje. V současné době, kdy se stále častěji setkáváme s problematikou ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje, vnímáme tuto oblast jako zásadní a řešení by mělo vycházet z celonárodní strategie a legislativy. Určité dokumenty v této oblasti existují např. Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025 aj., ostatně i v RVP PV nacházíme environmentální vzdělávací oblast, ale trůfáme si konstatovat, že se ve srovnání s Dánskem ani tyto snahy nestačí. Tím se dostáváme do společensky-historického a politického kontextu, kdy s těmito myšlenkami česká společnost nebyla dlouhodobě seznamována, udržitelný přístup k přírodě a životním podmínkám není ani státem důrazně předkládán jako priorita a v neposlední řadě chybí české společnosti dlouholetá tradice udržitelného způsobu života a jeho přirozený vliv na vzdělávání.

Další inspirativní myšlenku z Dánska shledáváme v povinnosti pracovat dle jednoho státního kurikula pro všechny instituce poskytující péči o děti ranného i předškolního věku bez výjimky. Tím je zabezpečená kvalita a jednotnost v péči o děti s ohledem na lokální podmínky. V ČR dochází k určitému tříštění, jelikož dětské skupiny a mateřské školy poskytují péči víceméně paralelně. Pro tyto instituce platí jiné legislativní ukotvení – spravování jinými ministerstvy, odlišný zákon pro MŠ a dětské skupiny, rozdíly ve financování, další administrace apod., ale i tříštění v praktické rovině – náročnější orientace v poskytování péče pro rodiče, finanční zátěž ze strany rodiny, přestupování dětí z dětské skupiny do MŠ apod. V této oblasti nelze v ČR očekávat v blízké budoucnosti, že by došlo k nějakým změnám směrem k dánskému modelu.

V oblasti soukromého vzdělávání a péče lze v kontextu dánského vzdělávání vyzdvihnout úzkou kooperaci s obcemi a lokálními úřady při koordinaci

kapacit v těchto zařízeních tak, aby byla místa zajištěna pro všechny děti od 26 týdne života.

Dále nás zaujala právě garance míst v institucích pro všechny děti od 26 týdnů věku po nástup k povinné školní docházce v Dánsku. Dánské školství tím poskytuje možnost rodičům se co nejdříve vrátit zpět do pracovního procesu a obce a místní úřady musí zajistit adekvátní počet míst pro děti. V ČR se přijímání dětí do MŠ řídí stanovenými kritérii v souladu s platnou legislativou, přičemž dítě mladší 3 let nemá na přijetí do MŠ právní nárok. Potiže s nedostatkem míst v MŠ pak mají řešit dětské skupiny, což sebou přináší další úskalí, která jsme zmínili v předchozím odstavci. V současné době je nedostatek míst v institucích pro děti raného a předškolního věku velké téma a vláda hledá cesty, jak situaci nadále řešit. Jedním z řešení je např. zavedení tzv. sousedské péče, která by měla být zakotvena v novele zákona č. 329/2021 Sb. s účinností od roku 2024. (MPSV, 2022) Ostatně s podobným řešením se setkáváme právě v Dánsku, kde běžně funguje domácí registrovaná péče.

Za poslední inspiraci pro ČR lze považovat zvolenou strategii při zvládnutí pandemie COVID 19 v Dánsku. Dánská doporučení byla postavena na osobní odpovědnosti a ohleduplnosti každého občana, což je úzce provázáno s tamější mentalitou a společenskými normami.

Závěr

Komparativní studie byla postavená na kvalitativní metodologii a věnovala se srovnání ČR a Dánska se zaměřením na vzdělávací systém, předškolní vzdělávání, kurikulum a zvládnutí pandemie COVID 19. Nebyla opomenuta společenská, historická a politická východiska. Hlavní cíl studie byl operacionalizován na čtyři dílčí cíle, které jsou postupně v textu naplněny. Jako tři výsledné kategorie pak byly formulovány shodné znaky, částečně shodné a rozdílné znaky obou zemí ve sledovaných oblastech. Za přínos komparativní studie považujeme formulaci výsledných kategorií a z nich vyplývajících závěrů a doporučení, která mohou poskytnout inspiraci pro české školství hlavně v oblasti paradigmatu spjatost s přírodou, jednotnosti v péči o děti raného a předškolního věku a s tím související povinností dodržování jednotného kurikula, či zvládnutí neočekávaných situací jakou byla i pandemie COVID 19.

Článek je podporován z projektu IGA: IGA_PdF_2022_029 Dopady pandemie COVID-19 na vybrané funkce a podmínky předškolního vzdělávání

v kontextu přípravy dětí k zahájení povinné školní docházky ve vybraných zemích Evropy

Seznam literatury a zdrojů

- BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. *Diagnostika dítěte předškolního věku: co by mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. 2. vydání. Ilustroval Richard ŠMARDA. Brno: Edika, 2015. Moderní metodika pro rodiče a učitele. Předškoláci. ISBN 978-80-266-0658-1
- BERKA, Petr, PALÁN Aleš a Petr ŠTASTNÝ. *Jací jsou? Češi: zábavný průvodce národní povahou*. Brno: Lingea, 2020. ISBN 978-80-7508-540-5.
- BRYNDOVÁ, Lucie, ROUBAL, Tomáš, POLOČEK, Adam a ŽIAČIK, Jan. *Policy Responses in Czech Republic about Covid-19 – pdf report*. Covid-19 Health System Response Monitor. 2021. Dostupné z: <https://www.covid19.healthsystem.org/countries/czechrepublic/countrypage.aspx>
- ČSU. *Obyvatelstvo*. Online. Český statistický úřad, 2023a. Aktualizováno 25.8.2023. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide. [cit 13.11.2023]
- ČSU. *Území, sídelní struktura*. Online. Český statistický úřad, 2023b. Aktualizováno 25.8.2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/uzemi-sidelni-struktura>. [cit 13.11.2023]
- Dánské království: jedna z nejstarších monarchií na světě, která dnes skvěle prosperuje*. Online. Český královský institut, 2023. Dostupné z: <https://www.ceskykralovskyyinstitut.cz/danske-kralovstvi-jedna-z-nejstarsich-monarchii-na-svete-ktera-dnes-skvele-prosperuje/>. [cit 13.11.2023]
- GAJDOVÁ, V, SRBENÁ, A. *Preschool Education During the Covid-19 Pandemic in the Czech Republic and Sweden*. In *Proceedings of the 12th International Conference on Education and Educational Psychology (ICEEPSY 2021)*. Virtual Event: European Proceedings, 2021, pp.127–142. ISSN 2672-8141. DOI: 10.15405/epicepsy.21101.12.
- KOSTRUBOVÁ, A., SRBENÁ, A., *A comparison of the functions and conditions of preschool education in state and forest kindergartens during the covid-19 pandemic in the czech republic and denmark*. Magistra ladertina. Sveučiliste u Zadru. Zadar, 2023. V tisku.
- HATHAWAY, A. *Reopening Child Care: How Has Denmark Done It? And what lessons can you learn?* Online. 2020. Dostupné z: <https://www.family.co/blog/denmark-reopening-child-care-corona>. [cit. 2022-08-28].
- JANÁS, R. *1989: Sametová revoluce na MZV*. Online MZV, 2005. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/o_ministerstvu/historie_a_osobnosti_ceske_diplomacie/listopad_1989_sametova_revoluce_na.html [cit 13.11.2023]
- Legislation and Official Policy Documents*. Eurydice, 2023c. Aktualizováno 19.10.2023 Dostupné na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/denmark/legislation-and-official-policy-documents>. cit 13.11.2023]
- MIOVSKÝ, M. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. 332 s. Psyché. ISBN 80-247-1362-4.

- MŠMT. *Provoz škol a školských zařízení ve školním roce 2020/2021 vzhledem ke covid-19*. Online. Praha, 2021a.
<https://testovani.edu.cz/files/msmt-manualtestovani-aktual19-04-2021.pdf>
 [cit 26.4.2021].
- MŠMT. *Doporučení pro vzdělávání distančním způsobem v mateřské škole*. Online. Praha, 2021b. Dostupné z:
<https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2021/03/Methodika-MS.pdf>.
 [cit 26.4.2021].
- MŠMT. *Návrat dětí do mateřských škol metodické doporučení (pedagogická část)*. Online. Praha, 2021c. Dostupné z: <https://www.edu.cz/methodology/pedagogicka-doporuceni-k-navratu-deti-do-materskych-skol/>. [cit 26.4.2021].
- MŠMT. FAQ k první verzi návratu do škol – tabulka. Online Praha, 2021d. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/faq-k-prvni-fazi-navratu-do-skol/>. [cit 26.4.2021].
- MINISTRY OF CHILDREN AND EDUCATION. *Works Areas*. Online. 2023. Dostupné na: <https://eng.uvm.dk/>
- MINISTRY OF HIGHER EDUCATION AND SCIENCE. *Higher education*. 2023. Dostupné na: <https://ufm.dk/en/education/higher-education>.
- MURDOCH CHILDREN'S RESEARCH INSTITUTE. *MCHRI: Research Brief – COVID-19 in Early Childhood Education and Care and Schools*. Version 1, 18 October 2021. Dostupné z: https://www.mcri.edu.au/images/documents/migrate/covid-19_in_early_childhood_education_and_care_and_schools.pdf.
- MPSV. *Tisková zpráva*. Online. MPSV, 2022. Dostupné na: <https://www.mpsv.cz/-/diky-podpore-mpsv-vznikly-detske-skupiny-pro-20-tisic-deti> [cit 12.11.2023]
- NAUMANN, I., C. MCLEAN, A. KOSLOWSKI, K. TISDALL a E. LLOYD. *Early childhood education and care provision: international review of policy delivery and funding: final report* [online]. 2013 [cit. 2014-11-28]. ISBN 978-178-2564-164. Dostupné z: <http://www.scotland.gov.uk/resource/0041/00416230.pdf>
- O České republice. Online. Pražský hrad, 2023. Dostupné z: <https://www.hrad.cz/cs/ceska-republika/o-ceske-republice>
- Overview. Online. Eurydice 2023d. Aktualizováno 19.10.2023 Dostupné na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/ceska-republika>. [cit 13.11.2023]
- Overview. Online. Eurydice 2023e. Aktualizováno 19.10.2023 Dostupné na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/denmark/overview> [cit 13.11.2023]
- Political, Social and Economic Background and Trends*. Online. Eurydice, 2023a. Aktualizováno 10. 8. 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/denmark/political-social-and-economic-background-and-trends>. [cit 13.11.2023]
- Politická, sociální a ekonomická východiska a trendy*. Online. Eurydice, 2023b. Aktualizováno 20.7. 2023. Dostupné z: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/hlavni-vykonne-legislativni-organy> [cit 13.11.2023]
- PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška a MAREŠ, Jiří. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

- RVP PV: *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Online. MŠMT: 2021. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/56051/>. [cit 13.11.2023]
- RÝDL, Karel a ŠMELOVÁ, Eva. *Vývoj institucí pro předškolní výchovu (1869–2011)*. Monografie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-3033.
- Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty a environmentálního poradenství na léta 2016–2025*. Online. MŽV 2023. Dostupné: https://www.mzp.cz/cz/statni_program_evvo_ep_2016_2025 [cit 13.11.2023]
- SUNDHEDSSTYRELSEN (DANISH HEALTH MINISTRY). *A guide to the gradual, controlled reopening of daycare in Denmark*, 2022. Dostupné z: https://assets.website-files.com/5f64c1a06bfb4ea417a71af/60579f6c650af1694db2ccab_Official-Danish-Government-Reopening-Advice.pdf. [cit 13.11.2023]
- ŠRONĚK, Ivan. *Kultura v mezinárodním podnikání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2000. ISBN 80-247-0012-3.
- The Government*. Online. Folketinget, 2023. Dostupné z: <https://www.thedanishparliament.dk/en/members/the-government> [cit 13.11.2023]
- The strengthened pedagogical curriculum – Framework and content*. Online. Ministry of children and education 2020. ISBN: 978-87-7182-365-3. Dostupné na: www.emu.dk/dagtilbud
- The Population Density in Denmark*. Online. Statistic Denmark, 2023a. Dostupné z: <https://www.globaldata.com/data-insights/macroeconomic/the-population-density-in-denmark-473642/> [cit 13.11.2023]
- Vláda ČR. *Členové vlády*. Online. Vláda ČR 2023. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/vlada/>. [cit 13.11.2023]
- WILLIAMS-SIEGFREDSSEN, Jane. *Understanding the Danish forest school approach: early years education in practice*. New York: Routledge, 2012, vii, 102 p. ISBN 978-020-3136-034.
- Why Denmark is a great place to live*. Online. Denmark, 2023. Dostupné z: <https://denmark.dk/people-and-culture>. [cit 13.11.2023]
- Zákon č. 329/2021 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 247/2014 Sb., o poskytování služby péče o dítě v dětské skupině a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Online. MPSV 2021. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-329>. [cit 12.11.2023]
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání ve znění pozdějších předpisů. Online. MŠMT, 2004. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>. [cit 13.11.2023]
- Zákon č. 306/1999 Sb. o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením. MŠMT 1999. Dostupné na: <https://www.msmt.cz/file/38849/> [cit 13.11.2023]

Abstract: The present text is based on a qualitatively oriented methodology. It is a comparative study of two countries, namely the Czech Republic and Denmark. The focus is on the Czech Republic and the Czech Republic and Denmark. The socio-historical and political context, the education

system, preschool education, the COVID 19 pandemic and its impact on preschool education. Content analysis of the text and categorization of the data were used for data analysis. Across the areas of interest, we find some consistent features mostly in the structure of education systems, curriculum documents, school curriculum, etc., but differences of varying depth are more prevalent. In the context of the COVID 19 pandemic, both countries have introduced similar measures, but, more importantly, have chosen different coping strategies, which have had an impact. The article is a follow-up to the project.

Keywords: Pre-school education, Czech Republic, Denmark, Education system, Covid 19 pandemic, Comparison.

Mgr. Alena Srbená, Ph.D.

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Žižkovo nám. 5

771 40 Olomouc

e-mail: alena.bercikova@upol.cz

Bc. Andrea Kostrubová

Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra primární a preprimární pedagogiky

Žižkovo nám. 5

771 40 Olomouc

e-mail: kostan@upol.cz